

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

25. De statutis, siue municipalib. legibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

rat, quod privilegium amittitur, si is, qui impetravit, eo per decennium non utatur, cum alioqui posset uti: at nisi alius rescriptum secundum impetret, non definit, etiam si illo nunquam utatur is, cui conceditur. Si vero alius impetrat secundum; tunc aut primus uti suo per annum negligit, & valet secundum, non primum, licet nulla primi facta sit mentio: aut primus per annum uti suo non potuit, quia iudicē nactus non est, apud quem causam agere posset, & tunc vim suam obtinet primum. **Queres** quid dicendum sit, si secundus dolo rescriptum impetravit? **Respondeo** cum Abbate, valet primum rescriptum, etiam si per annum illo usus non fuerit is, qui impetravit. **Queres** deinde, quid iudicandum sit, si primus per dolum usus non fuerit, quamvis absque dolo impetravit, & secundus dolo privilegium est consequutus. **Respondeo** cum Abbate prodesse primum, non secundum, quia maior culpa committitur, cum dolo rescriptum impetratur, quam cum quis per dolum non utitur rescripto legitime obtento.

Septimò queritur, **Quid** rescriptum postulet, ut possit, ac valeat? **Respondeo**, multa requirere. Nam in primis, nihil in eo præmitti debet ex his, quæ principem secundum iura movere queunt ad concedendum, vel denegandum. Est enim in eo exprimenta veritas, nec falsi aliquid miscendum. Deinde, series facti est patefacienda, *ca. super eo. de abbatibus. Clericor. Item*, causa litis, siue negotij est referenda, *c. inter Monasterium, de sent. & re iud. Præterea*, si contra aliquem rescriptum impetratur, in eo fieri debet mentio indulgentiæ, siue dispensationis, ut vocant, quæ aduersarij legitime impetraverat, *c. ex iura, de filijs Presb. vel cõpositionis*, si qua inter litigantes facta fuerit, *cap. ex multiplici, de Decimis, vel statuti, c. consiliarius, de rescrip. vel privilegij, c. cum ordinem, de rescrip. vel sententiæ ad iudice lata, c. inter monasterium, de sent. & re iud. Sylvest. rescriptum, q. 7. ex Goffredo, & Archidiacono.*

Octavo queritur, Quo pacto rescripta interpretari debeamus? **Respondeo**: in primis ea interpretari oportere secundum commune ius. *cap. causam, de rescri. & c. licet, de præb.* Vnde clausulæ omnes in rescriptis cõtente ad iuris communis sententiam reuocari solent, *ut tradit Sylvest. rescriptum, q. 8. ex Ioanne Andrea, Ioanne Monacho, Dominico Felino.* Deinde, in rescripto non ipsa narratio, sed conclusio perpenditur. *Bald. in l. Prescriptione, ad finem, c. si contra ius.* Insuper, rescripta ad beneficia Ecclesiastica strictè, ac pressè interpretari oportet. *cap. quamuis, de præb. in 6.* Vnde ad alia trahi minime debent, nisi, ut docet Felin. *in c. causam, de rescri. litem Pontificæ ad beneficia simpliciter fauorem contineant, aut Motu proprio datæ sint, vel pro compensatione damni.*

Rescripta itidem ad lites pressius, & arctius interpretari debemus, quam rescripta ad beneficia Ecclesiastica. *Abb. in c. Capitulum, de rescri. Postremo*, quando in rescriptis constat de mente Roman. Pont. ea tunc plonè sunt interpretanda, etiam si iuri communi derogent, dummodo tamen interpretationem verborum proprietas admitrat, nec ultra Pontificis mentem, rescriptum extendatur, *Felinus in c. causam, de rescrip. Sylvest. rescrip. q. 8.*

Nonò queritur, **Quis** nam iure possit rescriptum à Principe impetrare? **Respondeo**, in pri-

mis excommunicatum non posse. Vnde, si impetrat, irritum est rescriptum *cap. 1. de rescrip. in 6. & colligitur etiam ex cap. vltim. de Procurat. & c. Post cessionem, de probat. & c. Cum bone, de etate, & qualitat. ordinam.*

Deinde, lite pendente, nemini litigantium fas est, rescriptum impetrare, quo is, qui possidet, possessione, vel quasi possessione deiciatur. *cap. 1. 2. & vlt. ut lite pendente.* Nam lite pendente supplicare Principi nobis non licet, nisi in certis casibus. *l. 2. c. ut lite pendenti.* Præterea, intra tempus appellationis constitutum impetrari rescriptum iure non potest, *c. sept. & c. oblatæ, de appell. & c. Bone memoria, de confirm. vtili, vel inuili.*

Cap. XXV.

De statutis, siue municipalibus legibus.

PRIMO queritur, Quo differat statutum à lege, vel constitutione; & quid appellatione statuti Auctores intelligant? **Respondeo**, statuta, dici leges, siue constitutiones municipales, hoc est, quas ciuitas aliqua, vel Magistratus, siue Præfectus constituit. Vnde leges, siue constitutiones dicuntur Decreta Principum; nimirum, Imperatorum, vel Regum, vel Romanorum Pontificum. At verò statuta vocantur, decreta ciuitatum, Magistratum, & aliorum quorumlibet Principum inferiorum: quamuis inter quæ statuta vocentur, ipse quoque leges, & constitutiones Principum. Nos in præsentia, statuta appellamus Decreta ciuitatum, Magistratum, ex quibus non ius commune, sed municipale existit.

Secundò queritur, An statutum teneat, ac liget subditum eius, qui statutum condidit perperam facientem extra territorium eius? Verbi gratia, Magistratus certæ ciuitatis, vel Episcopus pœnam in fures, vel sacrilegos constituit. Queritur, an Titius dicti Magistratus, vel Episcopi potestati subiectus ea pœna afficiatur, si extra diocesim, vel territorium furetur, vel sacra violet. **Respondeo** cum Abba, *in ca. a nobis 1. de senten. excomm. Gemin. in cap. vt animalium, de consil. in 6. Sylvest. excommunicatio, 2. num. 5.* huiusmodi statutis non alligari subditos extra territorium peccantes: quod colligitur ex *c. vt animalium, de senten. excomm. in 6.*

At verò in certis casibus aliquando ligantur: in primis, quando statutum ponitur de re subiecta conditori statuti: Vt, si Episcopus statutum condiderit, quo excommunicationem fert in omnes Clericos, qui in Ecclesijs sibi commissis non resident, eo tenentur Clerici etiam extra diocesim commorantes, ratione rei, quæ est Episcopo subiecta, hoc est, ratione Ecclesiarum, quæ sunt in eius diocesi constitutæ. Nam *in cap. vltim. de foro compet. ratione rei sitæ in aliquo loco, subijcitur* quis iurisdictioni illius, in cuius territorio sita res est. Deinde, statuto ligatur aliquis, quando opus cœptum est in territorio, licet sit extra completum: Vt si quis sagittam mittat ex loco potestati, & iurisdictioni alicuius subiecto, & in loco ab eius potestate exempto aliquem interimat, afficitur pœna statuti condici ab eo, cuius iurisdictioni subiectus est locus, vnde sagittam proiecit. Præterea, statuto tenetur aliquis, eo quod non se iussit in iudicio, etiam si extra terri-

torum delinquant. Verbi gratia, statutum Episcopi, sic habet: Quicumque furatus fuerit ubique sit, nisi intra mensem à die commissi furti, si fiat se coram iudice delicti, vel coram nobis, sit excommunicatus. Titius Episcopo subiectus extra diocesim furatus aliquid, huiusmodi statuto tenetur, non ratione furti, quod est extra diocesim commissum, sed quia in iudicium non venit, aut coram iudice delicti, aut coram Episcopo.

Tertio queritur, An statuta teneant, ac ligent extraneos, qui delinquant in territorio eius, qui condidit statutum. Quaestio tractat Abbas in cap. à nobis 1. de sentent. excomm. in 6. & respondere ligare, sic etiam ibi Glossa, & teste Abbate, sic sentiunt omnes iuris civilis interpretes. in l. cum sitis populos C. de sum. trin. & fid. Cathol. & huius ratio est, quia lex semper loquitur l. Ariani cap. de heret. ergo quum primum quis delinquit, etiam si sit peregrinus & extraneus, subicitur potestati eius, qui posuit statutum, quamvis tempore, quo conditum statutum est, subiectus non erat. item extraneus subicitur statuto ratione rei sitae in loco, ubi est conditum statutum, vel ratione contractus in eo loco initi. Nam in cap. vlt. de Foro comper. his tribus modis pertinet quis ad forum, & iurisdictionem alicuius. Si igitur ciuitas Bononiensis statuta condiderit, ea non ligant ciues Ferrarienses, aut Mutinenses, nisi aliquis Mutinensis Bononię deliquerit, vel possessionem in agro Bononiensium tenuerit, vel Bononię contractum inierit. Et idem iuris est de peregrinis & aduenis & viatoribus. Vnde Abbas recte docet: Quamuis verba statuti sint generalia, non protenduntur nisi ad eos, qui sunt subiecti conditori statuti. Verbi gratia, statuto cauetur, ne quis declinet iurisdictionem certi Magistratus, poena constituta, eo statuto minime clerici tenentur, tamen si illius Magistratus iurisdictionem reculent, quia non sunt Clerici subiecti iurisdictioni Principum ciuiliū. Et idem iuris est, si statuto caueatur, ne bona stabilia vendantur ijs, qui non sunt iurisdictioni ciuitatis subiecti, id statutum clericos, & Religiosos non tenet, quamuis eis bona stabilia vendantur.

Quarto queritur, An statuto Episcopi teneantur subditi, qui delinquant in loco ab eius iurisdictione exempto? Respondeo cum Ioan. Andr. Gemin. Glossa in c. vt animarum de consuet. in 6. minime, quidquid sentiant Innocent. & Bartol. nam locus exemptus, & locus extra diocesim situs æquiparantur. Idem docent. Abb. in c. à nobis 1. de sentent. excomm. Syluest. excomm. 2. num. 5. 6. & 7. & teste Abb. sic sentiunt multi iuris civilis interpretes. in l. vlt. ff. de iurisditt. om. iud. At verò si statutum Episcopi præcipiat, ne aliqui se conferant ad locum exemptum, eo statuto ligantur ijs, qui contra fecerint. Vnde, teste Bartolo in l. cum sit. popu. ff. de sum. Trin. & fide Catho. ciuitas potest statuto imperare ciuibus, ne eant ad certum oppidum. Nam in l. Mercatores C. de Mercatoribus & Mercator. prohibentur ciues Romani habere commercium cum Persis, qui non erant Romano Imperio subiecti: Et in l. vlt. ff. de decr. ab ord. faciend. statuitur, ne quis eat ad commercia extra municipium. Quo fit vt statutis Episcoporum, in quibus poena excomm. constituitur in eos, qui ingrediuntur, vel accedunt ad

Monasteria Sanctimonialium, teneantur ijs, qui contra fecerint: huiusmodi enim statuta ponuntur ob commune bonum ciuitatis, & Diocesis, vel in odium & poenā eorum, qui in locis exemptis commorantur.

Ex ijs apparet, quid sit dicendum de eo statuto, quod excomm. constituit in eos, qui ad aliquam administrationem publicam promouentur extra ordinem vel Religionem, nisi prius libros & cætera quibus vtuntur in ordine, dimiserint.

Quinto queritur, An statutis Laicorum clerici teneantur? Hanc quaestioem supra diluimus, cum de legibus ageremus.

Sexto queritur, An qui subditi non sunt conditori statuti, & per ignorantiam contra statuta delinquant in loco, in quo sunt condita statuta, in istam ignorantie exculationem habeant? Hanc etiam quaestioem tractant Glossa, & Abbas in c. à nobis 1. de sent. excomm. & Syluest. excomm. 2. num. 6. & nos de ea cum de ignorantia tractaremus.

Septimo queritur, Quando nam statutum incipiat vim habere? Respondeo, cum primum promulgatione facta incipit eius notitia haberi communiter.

Octauo queritur, An statutum, per conditoris obitum finiat? Respondeo cum Abbate in c. A nobis 1. de sentent. excomm. minime, nisi expressim abrogetur c. vlt. de offic. lega. ex quo fit, vt statutum conditum sede vacante, à collegio canonicorum duret creato etiam successore Episcopo, donec tollatur Episcopi succedentis auctoritate, vt colligitur ex c. vlt. Ne Pralati vices suas. Sic Feder. conf. 16. Sic Abbas loco citato, Syluest. statutum. q. 9.

Nono queritur, Quo pacto statutum abrogetur, & tollatur, an videlicet sit necessarius temporis cursus certus, vt sublatum censeatur consuetudine cõtraria. Respondeo ex communi sententia, si positum sit ab aliqua hominum vniuersitate, antiquatur, ac definit, si ijdem homines, vel eorum successores in vnum coacti scienter semel contra illud faciant, nec requiratur alius temporis lapsus: nec consuetudo præscripta: sic Hostiensis, Ioan. Andreas & Abbas, quos citat Syluest. statutum quest. 11.

Decimo queritur, An statutum, quo certa ciuitas Priuilegium concedit exteris in hunc modum: Quicumque se receperit ad hoc oppidum, sit immunis & liber ab omni onere, Gabella, veltigali, abrogari possit? Respondeo cum Abbate in cap. Nouit. de Iudicijs, quem sequitur Syluest. statutum q. 12. Aut loquimur de his, qui iam in oppidum venerunt, aut de ijs, qui nondum venerunt. Si de primis, statutum abrogari non potest, quoniam Priuilegium in quasi contractum tranfuit, quo etiam ipsi Principes tenentur, vt colligitur ex c. de Probati. Sic Bartol. in l. quod semel. ff. de decretis ab ordine faciendis. Si de secundis, abrogari potest, nam res adhuc est integra. Ex quo perspicitur, verum esse, quod tradit Bartolus in l. priuilegia. C. de sacro. ecclesi. si laici statutum ponant, vt singuli ciues quotannis certam elemosinam erogent in vnum clericorum vel religiosorum, eos laicos non posse illud statutum abrogare. Bartolum sequuntur Innocentius, & Archidiaconus, vt citat Syluest. q. 12.

Vndecimo queritur, An statuta contra ius commune condita valeant? In primis, statutum,

quod

quod cum iure naturali vel diuino pugnat, nullam habet vim. Quare quod in quaestione vocatur, est, An alicuius sit momenti statutum, quod iuri communi scripto aduersatur: multa enim statuta poni solent, quae iuri communi videntur derogare; de quibus singillatim dicemus. Ac primum quidem iuris communis est, ne quis ob delictum alterius puniatur. Vnde Dominus, ob scelus, vel delictum famuli poenas non luit, vt tradit *Bartholus in l. ne quid. numer. 1. ff. de incend. Ruin. nauis. cum communi sententia, vt testatur Iulius Clarus, lib. 5. recep. sentent. in pract. crim. quest. 82. nu. 1. praesertim quando nescitur, quis fuerit sua culpa auctor damni, aut etiam quando scitur, sed auctor sceleris soluendo non est: Quod si damnum fuerit illatum in duorum oppidorum finibus; tunc damnum refarciri debet, vt tum hi, tum illi oppidani suam partem exoluant.*

Vndecimò quaeritur, An iustum sit statutum, vt quisque impune possit occidere eos, qui sunt publico Reipublicae edicto proscripti, qui vulgo Banniti vocantur? hanc quaestionem tractat Iulius Clarus lib. 5. recep. sentent. §. homicidium, nu. 46. & sequentibus. Omnes consentiunt, iustum esse si loquamur de ijs, qui sunt proscripti tanquam proditores patriae, vel tanquam transfugae, vel tanquam praedones, vel tanquam conirati in Rempubliam aut Principem, nam horum singuli sunt patriae & Reipublicae hostes. De caeteris vero dissentiunt auctores, quoniam Iulius Clarus refert duas opiniones lib. citato numer. 48. quidam enim aiunt, huiusmodi statuta in foro interiori seu conscientiae nullam vim habere, quamuis in foro exteriori nulla poena afficiantur, qui huiusmodi proscriptos interficiunt: ac ideo fatentur, lethaliter peccare, quauis nulla iuris poena puniantur. Alij vero sentiunt haec statuta esse iusta, & licere eos occidere; quorum sententia, teste Iulio Clario, loco citato, est communis, & meo iudicio est verior: eam enim consuetudo, quam per totam Italiam seruari videmus, approbat; & ad salutem, pacem, & tranquillitatem communem videtur maxime pertinere, vt huiusmodi nefarii, & perditii homines hoc necis genere (quando aliter plecti, & puniri nequeunt) e medio tollantur. solent enim tanquam hostes patriae, communisque salutis, multa mala, & ea quidem atrocia committere, quibus Rempubliam vexant, bonos & innocentes interimunt, aliena bona diripiunt, viatores spoliāt, & vniuersa perturbant, demum iura omnia diuina, & humana peruertunt.

Duodecimò quaeritur, An valeat statutum, solummodo pecuniariam poenam constituens in homicidas? De hac quaest. tract. Iul. Clarus lib. 5. recep. sentent. §. homicid. nu. 17. Duae sunt opiniones; quarum vna negat, eo quod legi Euangelicae, diuinae & naturali repugnare videatur. Nam praecipit Deus: *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius: Qui percusserit & occiderit hominem, morte morietur;* apud Matthaeum quoque: *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Deinde ratio naturalis praescribit, vt pro grauitate delicti, crimina vindicentur: at pecuniaria poena grauitati homicidij minime respondet. Interest autem reipublicae, vt a caedibus & iniurijs vita improbi terreatur. Accedit, quod huiusmodi statutum delinquendi occasionem praebet, praesertim diuitibus, qui nullam poenam pecuniariam pertimescunt, nec vllum scelus formidant, quod redimere se posse nummis existimant. Sic Hostiensis, Archidiaconus, Cardinalis, Felinus & alij quos refert Iulius Clarus

loco supra citato.

Communi igitur sententia receptum est, vt vim habeat statutum, quo Dominus poenam pecuniariam soluere cogitur ob scelus familiae, etiam si nihil culpa in Domino fuerit, vt docet Iulius Clarus in eo loco praedicto ex *Aiberico in p. 1. statum. q. 50.* Sic etiam statutum, quo patres mulctantur pecunijs ob facinus filiorum: statutum item, quo ad publicam salutem & vtilitatem filij, vel nepotes spoliantur bonis propter crimen parentum, quae est opinio communis teste Couarr. lib. 2. var. resol. cap. 8. nu. 1. vers. quarta poterit. Solet etiam alicubi esse statutum testibus Couarr. & Iulio Clario locis citatis, vt pater soluere cogatur legitimam portionem filij ob eius flagitium. At locum habet huiusmodi statutum, quando filius fuerit sceleris conuictus. Idem iuris est de statuto, quo alicuius castri vel oppidi habitatores, vel quilibet

aliae communitates coguntur poenam pecuniariam exoluere ob quodlibet maleficium commissum, vel damnum illatum intra territorium. Et ita consuetudine seruari in multis locis, refert Angelus, vt citat Iulius Clarus lib. 5. recep. sentent. in pract. crim. quest. 82. nu. 1. praesertim quando nescitur, quis fuerit sua culpa auctor damni, aut etiam quando scitur, sed auctor sceleris soluendo non est: Quod si damnum fuerit illatum in duorum oppidorum finibus; tunc damnum refarciri debet, vt tum hi, tum illi oppidani suam partem exoluant.

Vndecimò quaeritur, An iustum sit statutum, vt quisque impune possit occidere eos, qui sunt publico Reipublicae edicto proscripti, qui vulgo Banniti vocantur? hanc quaestionem tractat Iulius Clarus lib. 5. recep. sentent. §. homicidium, nu. 46. & sequentibus. Omnes consentiunt, iustum esse si loquamur de ijs, qui sunt proscripti tanquam proditores patriae, vel tanquam transfugae, vel tanquam praedones, vel tanquam conirati in Rempubliam aut Principem, nam horum singuli sunt patriae & Reipublicae hostes. De caeteris vero dissentiunt auctores, quoniam Iulius Clarus refert duas opiniones lib. citato numer. 48. quidam enim aiunt, huiusmodi statuta in foro interiori seu conscientiae nullam vim habere, quamuis in foro exteriori nulla poena afficiantur, qui huiusmodi proscriptos interficiunt: ac ideo fatentur, lethaliter peccare, quauis nulla iuris poena puniantur. Alij vero sentiunt haec statuta esse iusta, & licere eos occidere; quorum sententia, teste Iulio Clario, loco citato, est communis, & meo iudicio est verior: eam enim consuetudo, quam per totam Italiam seruari videmus, approbat; & ad salutem, pacem, & tranquillitatem communem videtur maxime pertinere, vt huiusmodi nefarii, & perditii homines hoc necis genere (quando aliter plecti, & puniri nequeunt) e medio tollantur. solent enim tanquam hostes patriae, communisque salutis, multa mala, & ea quidem atrocia committere, quibus Rempubliam vexant, bonos & innocentes interimunt, aliena bona diripiunt, viatores spoliāt, & vniuersa perturbant, demum iura omnia diuina, & humana peruertunt.

Duodecimò quaeritur, An valeat statutum, solummodo pecuniariam poenam constituens in homicidas? De hac quaest. tract. Iul. Clarus lib. 5. recep. sentent. §. homicid. nu. 17. Duae sunt opiniones; quarum vna negat, eo quod legi Euangelicae, diuinae & naturali repugnare videatur. Nam praecipit Deus: *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius: Qui percusserit & occiderit hominem, morte morietur;* apud Matthaeum quoque: *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Deinde ratio naturalis praescribit, vt pro grauitate delicti, crimina vindicentur: at pecuniaria poena grauitati homicidij minime respondet. Interest autem reipublicae, vt a caedibus & iniurijs vita improbi terreatur. Accedit, quod huiusmodi statutum delinquendi occasionem praebet, praesertim diuitibus, qui nullam poenam pecuniariam pertimescunt, nec vllum scelus formidant, quod redimere se posse nummis existimant. Sic Hostiensis, Archidiaconus, Cardinalis, Felinus & alij quos refert Iulius Clarus

Genes.
Exod. 21.
Matth. 26

loto predicto. Altera opinio docet huiusmodi statutum valere: ea placuit Bartolo, Aretino, Alexandro, & quibusdam alijs, teste ibidem Iulio Clario. Ait Albericus in pa. 2. statutorum. q. 122. hanc sententiam esse communem, & consuetudine ubiq; servari. sed fortassis Alberici tempore hæc communis erat opinio, & vsu recepta: sed nunc talia statuta, vt ait Iulius Clarius nec probantur, nec consuetudine seruantur.

Decimotertiò quæritur, An valeat statutum laicorum, cauens ne filij matrimonium contrahant sine consensu patris? de hac etiam quæstione Iulius Clarius lib. cu. 10. q. 82. num. 12. Dux sunt opiniones, vna affirmat, quam teste Iulio Clario probat Bartolus, & alij quidam Iuris ciuilibus interpretes; qui fateantur quidem, si huiusmodi statutum pœnam in contrahentes constituat, eam non deberi, sed statutum valere. Altera opinio, negat ea statuta laicorum vim vllâ habere. Ioan. Andrea. Hostien. Antonius. Anchar. Abbas. Felin. & alij, vt citat Iulius Clarius, cui sententiæ omnes ferè canonici Iuris interpretes adherent, & merito, cum ad veritatẽ propius accedat: vt potè iuri Canonico magis consentanea, quod liberam voluntatem in matrimonijs cõrahendis requirit. cap. vlti. de secun. nuptijs, quamuis Iulius Clarius doceat à prima sententia non esse recedendum, vbi ea fuerit consuetudine recepta. Addit etiam, Alexandrum sequutus, quem citat, quamuis ius Canonicum seruandum sit, & iuxta illud iudicandũ, ita vt matrimonia contracta sine consensu parentum valeant; pœnas tamen pecuniarias, quas statuta irrogant, deberi; vt puta, si statutum decernat, vt sine consensu patris contrahentes, dote priuentur, quod ego non credo; nam huiusmodi pœnæ multum libertati in matrim. contrahendo detraherent, quam ius Canonicum postulat, vt dixi. Hinc etiam apparet multò minus valere statutum, quod prohibet, sororem nubere sine consensu fratris: quæ est omnium communis opinio, vt ait Alexander, quem Iulius Clarius citat. Quæres, an vim habeant statuta laicorum, quæ priuant filiam dote, si viro nubat vili, & indigno, sine consensu patris? Respondet Iulius Clarius Alexandrum, & Parisium secutus, valere, eo quod ius Canonicum similia statuta non damnat, nec improbat.

Decimoquartò quæritur, An alicuius sit ponderis, & momenti statutum, quod prohibet rem stabilem, siue immobilem per alienationem transire in aliquem externum? nam id cum iure communi pugnare videtur, quo est cuiq; liberum, sua bona alienando in quemcunq; transferre. Hanc quæstionem tractat Iulius Clarius lib. cu. q. 82. n. 15. Respondeo ex communi sententia, eiusmodi statutum valere, nam in iure communi extat lex, ne fundus, vel alia res stabilis ad externos transferatur. l. 1. c. nõ licet habitatio. lib. 11. Si tamen quæras, an eo posito, si res vendatur Clerico externo, vel Ecclesiæ, aut Monasterio, venditio subsistat? Communis sententiã teste Iulio Clario, loco cit. affirmat venditionem valere, quoniã statutum laicorum Clericos, aut Ecclesias non tenet, & multò minus adstringit Clericos statutũ, quo cauetur, ne quis vendat externis, etiam Clericis, vel Religiosis: nam tunc statutum expresse cum libertate Ec-

clesiastica pugnaret. Quæres, an tali statuto posito, vt nemo distrahendo sua bona externis relinquat, interdicta censeatur heredis externi institutio? Gloss. in l. 1. c. non licet habitatio. lib. 11. ver. loca. in. respondet nõ censei. Sed cõmunis opinio, Glossa reiecta, contrarium sentit teste Iulio Clario loco cit. Deindè, si quæras, an interdicta videatur locatio, qua quis locat rem suam externis? Respondet Iulius Clarius, si locet ad modicum tempus, non prohiberi: secus verò, si ad longum tempus. Longum verò dicitur, quod est vltra decennium. Tertiò dubitabis, an si Titius testamento legauerit externis rem aliquam immobilem, hæres debeat prestare legatario rei illius ælimationem, cum res immobilis externis legari non possit. Respondeo, debere; sic enim habet communis opinio teste Iulio Clario. Quartò quæres, an dictum statutum prohibes rem immobilem alienatione in externum transferri, videatur quoq; vetuisse præscriptionem? Respondeo cum Bartolo, & Alexandro, quos refert, & sequitur Iulius Clarius, eã quoq; prohibuisse. Si quanto scisciteris, nõ si contra huiusmodi statutum facta sit rei immobilis alienatio, transeat dominij in externum? Respondet Iulius Clarius, quãuis possessio transferatur, dominium tamen nõ transire: statutum enim impedit solum, ne transeat dominium. Postremò si roges, quid sit dicendum, quando non solum huiusmodi statutum alienationem prohibet, sed etiam certam pœnam in alienantem constituit, An si quis actionem ad rem aliquam immobilem externis relinquat, ibi pœnam incurrat? Respondet Iulius Clarius minime, quoniã pœna constituitur in alienantem, non autem in transferentẽ suam actionem in alium. Et sciendum est, vt ait Iulius Clarius, statutum prædictum solummodo locum habere in alienatione voluntaria, non autem in necessaria: Et hæc est, teste Alberico, quem citat Iulius Clarius, communis opinio.

Cap. XXVI.

Alie quæstiones diluuntur de quibusdam statutis Ciuitatum.

PRIMO quæritur, Quo modo intelligatur statutum, quo certa pœna constituitur in eum, qui fuerit deprehensus cū armis: Et in primis dubitatur, an in pœnã incidat Titius, qui arma detulisse cõuincitur, sed nõ est cū armis deprehensus? Hanc quæstionẽ tractat Iulius Clarius lib. 5. recept. seu. in præf. crim. q. 82. n. 24. & vt ibi ait: Dux sunt opiniones, vna affirmatiuã, eum tali pœna puniendũ; quam etiã, aiunt, esse cõmunem sententiã. Altera est negatiuã, pœna in statuto lata esse in eum animaduertendũ: quæ quidem cõmunis est etiam opinio, teste Iulio Clario: ac vsu ipso, & consuetudine approbata. Et certè statuti verba eam confirmat. Nec enim dicitur, qui arma detulerit, hæc aut aliam pœnã sustineat, siue persoluat, aut luat, sed qui fuerit cū armis deprehensus. Nec est, cur verbum (deprehensus) trahamus ad eum, quem arma detulisse in iudicio testes probauerint. Vnde, si fuerit pœna statuti, vt qui deprehenditur cū armis, ea amittat, Titius arma non perdit, si non fuerit cū eis deprehensus, etiã si testes eū arma gestasse conuincerint, vt docet Iulius Clarius: nec

licet